

**ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านสิทธิผู้บริโภคในสาระเศรษฐศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 : สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้**
CITIZENSHIP AWARENESS ON CONSUMER RIGHTS IN ECONOMICS FOR SECOND-YEAR HIGH
SCHOOL STUDENTS : CURRENT SITUATION AND CHALLENGES IN LEARNING MANAGEMENT.

ลลิตภัทร ศิริรักษ์¹ และอัจฉรา ศรีพันธ์

Lalitpat Sirirak¹ and Atchara Sriphan

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Faculty of Education, Naresuan University

Email : Lalitpats65@nu.ac.th¹

Received 20 November 2024; Revised 1 January 2025; Accepted 10 April 2025.



บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านสิทธิผู้บริโภคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods) เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม และแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ประชากร คือนักเรียนชั้นม.2 โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ในเขตอำเภอเมือง พิษณุโลก จำนวน 2,254 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้น ม.2 จำนวน 328 คน ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้ 6 ด้าน ดังนี้ ด้านผู้สอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นผู้บรรยายเป็นหลัก (ร้อยละ 74) ปัญหา คือ ครูขาดการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติจริง ด้านผู้เรียนส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นผู้รับความรู้จากครูผู้สอน (ร้อยละ 77.7) ปัญหา คือ นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนเรื่องสิทธิผู้บริโภค 5 ข้อ อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 74.2) ปัญหา คือ ผู้เรียนส่วนใหญ่ทราบรายละเอียดสิทธิผู้บริโภค 5 ข้อ ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 55.48) ด้านสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้สื่อออนไลน์ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภค (ร้อยละ 82) ปัญหา คือ ขาดการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในสื่อ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนส่วนใหญ่ได้ฝึกทักษะการคิดในการเป็นผู้บริโภคที่ปกป้องสิทธิของตนเอง (ร้อยละ 75.3) ปัญหา คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนน้อย และด้านการวัดและประเมินผล ผู้เรียนส่วนใหญ่ได้ทำแบบทดสอบหลังเรียน (ร้อยละ 68.9) ปัญหา คือ ครูเป็นผู้กำหนดรูปแบบการวัดและประเมินผลโดยขาดการมีส่วนร่วมจากผู้เรียน

คำสำคัญ : ความเป็นพลเมืองตื่นรู้; สิทธิผู้บริโภค; สาระเศรษฐศาสตร์

Abstract

This research aims to study the current situation and problems in learning management to promote awareness of consumer rights among second-year high school students. The research adopts a mixed methods approach, utilizing research tools such as questionnaires and interview questionnaires. The population consists of 2,254 students from large and special-sized schools in the Muang district, Phitsanulok. The sample group consists of 328 second-year students selected through targeted sampling. Data analysis includes statistical percentage analysis and content analysis.

The research findings indicate six aspects of the current situation and problems in learning management : Teacher Aspect: The majority of teachers primarily play the role of lecturers (74%), and the problem is that teachers lack the creation of a learning environment for students to experiment and practice. Student Aspect : The majority of students mainly play the role of knowledge receivers from teachers (77.7%), and the problem is that students lack motivation in learning. Content Aspect : The majority of students study consumer rights, with a high level of understanding (74.2%), but the problem is that most students have only a moderate level of knowledge about the details of the 5 consumer rights (55.48%). Learning Media Aspect : The majority of students use online media to obtain information about consumer rights (82%), and the problem is the lack of verification of the accuracy of information in the media. Learning Management Methods Aspect : The majority of students have practiced critical thinking skills to be informed consumers protecting their rights (75.3%), but the problem is the limited involvement of students in assessing learning outcomes. Measurement and Evaluation Aspect : The majority of students take post-learning tests (68.9%), and the problem is that teachers determine the format of measurement and evaluation without sufficient student involvement.

Keywords : Citizenship awareness; Consumer rights; Economics

บทนำ

จากรายงานสถานการณ์ผู้บริโภคของปี พ.ศ. 2564 พบปัญหาการละเมิดสิทธิผู้บริโภคจากการรับเรื่องร้องเรียนผ่านมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค พบว่าปัญหาที่ผู้บริโภคได้รับผลกระทบและร้องเรียนมากเป็นอันดับหนึ่ง คือปัญหาด้านสื่อและโทรคมนาคม 1,816 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 55% และในปี พ.ศ. 2565 พบปัญหาด้านสินค้าและบริการทั่วไปรวม 415 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 19.9% (Foundation for Consumers, 2022) ซึ่งปัญหาด้านสื่อและโทรคมนาคมกับปัญหาด้านสินค้าและบริการยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้บริโภคได้รับผลกระทบความเสียหายอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองที่เพียงพอ และการเสริมสร้างความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งสำคัญ การเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาความท้าทายนี้ควรพิจารณาถึงแนวทางการรับมือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Varanon & Atchara, 2023)

การเรียนรู้ในสาระเศรษฐศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความเข้าใจและทักษะทางเศรษฐกิจของผู้เรียน ในขณะปัจจุบันที่เทคโนโลยีและสื่อมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน การทราบถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเตรียมความพร้อมในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม การศึกษาสภาพปัจจุบันและการรับรู้ถึงปัญหาเป็นหัวใจของกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านสิทธิผู้บริโภค การกำหนดคุณลักษณะพลเมืองต้นรู้ มีแนวคิดจากนิยามคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกว่า พลเมืองโลกเป็นพลเมืองที่มีความรู้ มีทักษะความสามารถ มีเจตคติ ค่านิยม จริยธรรม และมีส่วนร่วมต่อสังคม (Harlap, 2011; Oxfam, 2006) สำหรับประเทศไทยนิยามคุณลักษณะพลเมืองต้นรู้คือ พลเมืองของประเทศที่มีความตระหนักรู้ กระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการกิจของประเทศร่วมกัน (National Health Commission Office, 2022) ข้อดีของการเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านสิทธิผู้บริโภคนั่นคือ ทำให้เป็นคนที่สามารถปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ผู้คนที่ต้นรู้มักมีการมองเห็นปัญหา และมีความกระตือรือร้นในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เพื่อประโยชน์ของทุกคน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในกระบวนการการเรียนรู้ที่มีผลต่อการตระหนักถึงสิทธิของผู้บริโภคในสาระเศรษฐศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อนำสภาพปัจจุบันและปัญหามาเป็นแนวทางการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีทักษะ คุณลักษณะรู้เท่าทันทุกการเปลี่ยนแปลง และมีองค์ความรู้ที่จะยืนหยัดเป็นพลเมืองต้นรู้ที่มีคุณภาพที่ดีในสังคม

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านสิทธิผู้บริโภค ในสาระเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนประมวลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

แนวคิดพลเมืองต้นรู้เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการมีความตื่นรู้ของคนในสังคม ส่งผลให้เกิดการกระทำหรือการเปลี่ยนแปลง ที่เป็นประโยชน์สำหรับทุกคนในสังคม บุคคลที่เป็นพลเมืองต้นรู้มักจะมีการสนใจในการเข้าใจประเด็นต่างๆ ที่มีผลกระทบต่ชีวิตของทุกคนในสังคม และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นด้วย การกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม และหาทางออกสำหรับปัญหาต่างๆของสังคม และมีรับผิดชอบในปัญหาส่วนรวม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นคุณลักษณะสำคัญที่ทุกคนควรพึงมี (Office of Health Promotion Fund, 2014)

สิทธิผู้บริโภคเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อสังคมโดยรวม เพราะผู้บริโภคมีสิทธิและความสามารถในการตัดสินใจในการใช้สินค้าหรือบริการต่างๆ ตามความต้องการในฐานะผู้บริโภค หากกล่าวถึงความสำคัญของสิทธิผู้บริโภค ถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนพึงมี รัฐมีหน้าที่กำหนดแนวทางการการสร้างสิทธิผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคมีความปลอดภัยและได้รับประโยชน์สูงสุด ดังปรากฏในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ในมาตรา 4 ได้บัญญัติถึงสิทธิที่ผู้บริโภคจะได้รับการคุ้มครอง มีดังนี้ คือ (1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ (2) สิทธิที่จะมีอิสระ

ในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ (3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ (4) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา (5) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย ซึ่งเนื้อหาสิทธิผู้บริโภคถูกจัดไว้ในสาระวิชาเศรษฐศาสตร์ กำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการอย่างชาญฉลาด ดังนั้นจึงมีกฎหมายและมีหน่วยงานเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค แต่ทั้งนี้ผู้บริโภคต้องรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของตนเองด้วยเช่นกัน จากแนวคิดผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดวิจัย ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้จากหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 มี 6 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ครูผู้สอน

ด้านที่ 2 ผู้เรียน

ด้านที่ 3 เนื้อหา

ด้านที่ 4 สื่อการเรียนรู้

ด้านที่ 5 วิธีการจัดการเรียนรู้

ด้านที่ 6 การวัดผลและประเมินผล



สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการ
เรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็น
พลเมืองต้นรู้ด้านสิทธิผู้บริโภค ในสาระ
เศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods) ดำเนินการศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการออกแบบการวิจัยที่ดำเนินการตามแบบแผนแบบคู่ขนาน (The Convergent Design) (Creswell, & Plano Clark, 2018) ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เรียนสาระเศรษฐศาสตร์ นักเรียนระดับชั้น ม.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่-ใหญ่พิเศษ ในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก จำนวน 328 คน จากสูตรคำนวณของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และแบบสัมภาษณ์ใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) แบ่งผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ครูผู้สอนสาระเศรษฐศาสตร์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่-ใหญ่พิเศษ ในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก จำนวน 10 คน โดยมีวิธีการดำเนินการแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านสิทธิผู้บริโภคในสาระเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ภาษา และความหมายของการวัด พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เฉลี่ยโดยรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.99
4. ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha-coefficient) ของ ครอนบาค (Alpha – Coefficient's Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.75

6. ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่-ใหญ่พิเศษ ในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก จำนวน 5 โรงเรียน

7. นำข้อมูลไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปคำนวณหาค่าร้อยละ

หลังจากนั้นเป็นขั้นตอนการสรุปรวมผลจากข้อมูลแบบสอบถามและจากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยดำเนินการตามขั้นตอนแบบแผนการวิจัยแบบคู่ขนาน (The Convergent Design) ของ Creswell (2015) ดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถามและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่สรุปแล้วมาวิเคราะห์ผล โดยนำผลสรุปทั้งสองมาอภิปรายร่วมกันในรูปแบบของตาราง

2. สังเคราะห์ผลสรุปสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านสิทธิผู้บริโภคในสาระเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

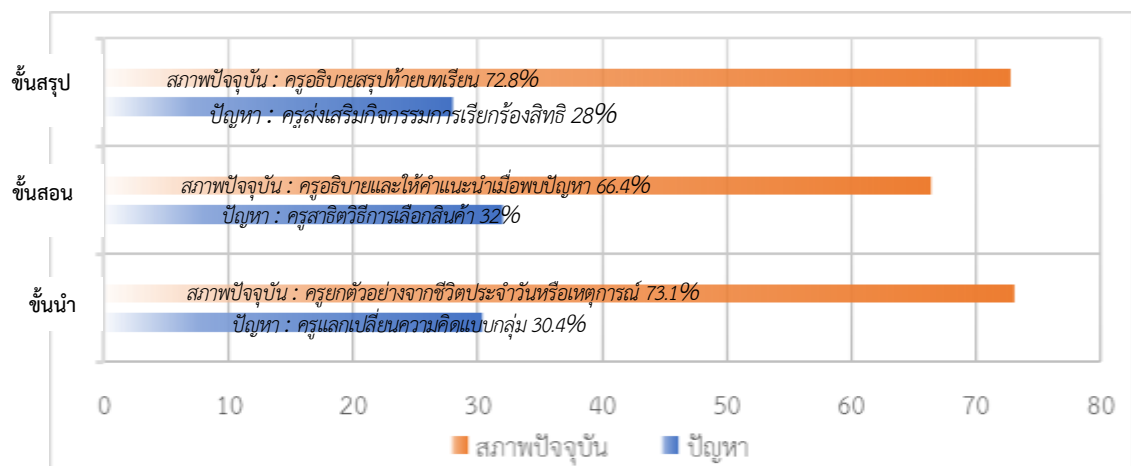
3. นำเสนอแผนภูมิสรุปผล และตรวจสอบขอบเขตของข้อมูลที่ได้

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาในกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านสิทธิผู้บริโภค ในสาระเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นำเสนอผลการวิจัยจากแบบสอบถามเป็นแผนภูมิแสดงข้อมูล และใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกอธิบาย โดยผู้วิจัยแบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ครูผู้สอน

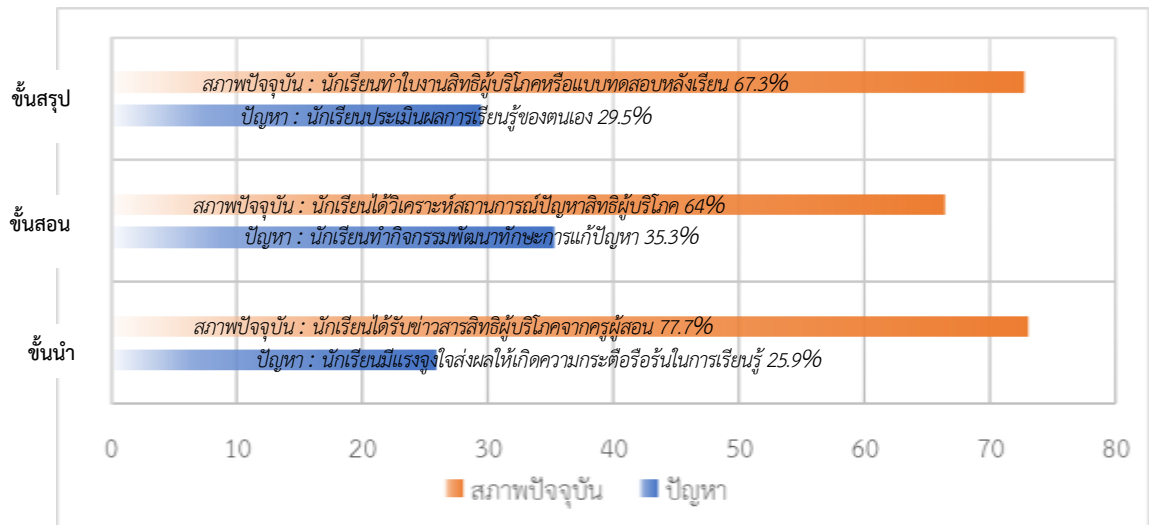
แผนภูมิที่ 1 แสดงสภาพปัจจุบันและปัญหาของครูผู้สอนในกระบวนการเรียนรู้เรื่องสิทธิผู้บริโภค



จากแผนภูมิที่ 1 สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันบทบาทของครูผู้สอน พบว่า บทบาทของครูผู้สอนเป็นผู้บรรยาย อธิบายเป็นหลัก เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ปัญหาที่พบ บทบาทครูยังขาดการกระตุ้นผู้เรียน และขาดการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริง

ด้านที่ 2 ผู้เรียน

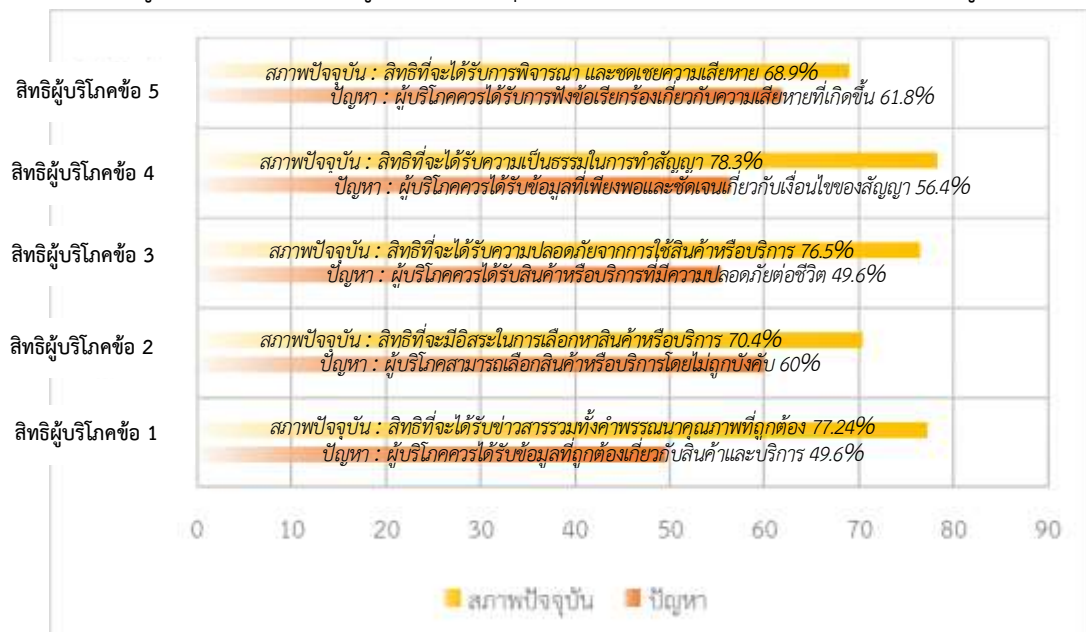
แผนภูมิที่ 2 แสดงสภาพปัจจุบันและปัญหาของนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้เรื่องสิทธิผู้บริโภค



จากแผนภูมิที่ 2 สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันด้านผู้เรียน พบว่า บทบาทของผู้เรียนมีลักษณะเป็นผู้รับความรู้จากครูผู้สอน ปัญหาที่พบนักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นที่ไม่เพียงพอในการเรียนรู้ อีกทั้งขาดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และนักเรียนไม่ได้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง

ด้านที่ 3 เนื้อหา

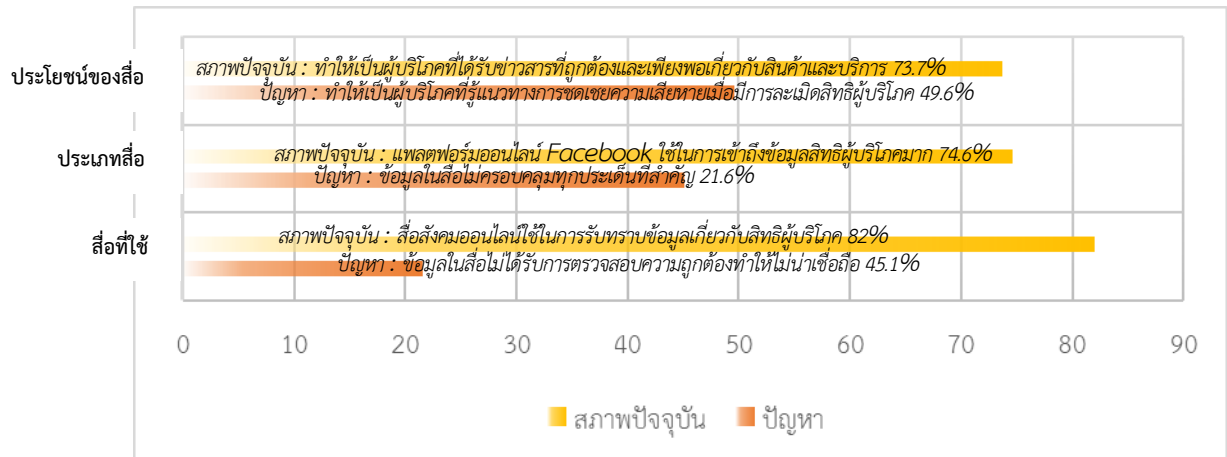
แผนภูมิที่ 3 แสดงการรับรู้ในสภาพปัจจุบัน และปัญหาความเข้าใจในเนื้อหาสิทธิผู้บริโภค



จากแผนภูมิที่ 3 สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันด้านเนื้อหา พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความรู้ มีความเข้าใจเรื่องสิทธิผู้บริโภค 5 ข้อ อยู่ในระดับมาก ปัญหาที่พบ ผู้ตอบส่วนใหญ่ทราบรายละเอียดสิทธิผู้บริโภค 5 ข้อ ในระดับปานกลาง

ด้านที่ 4 สื่อการเรียนรู้

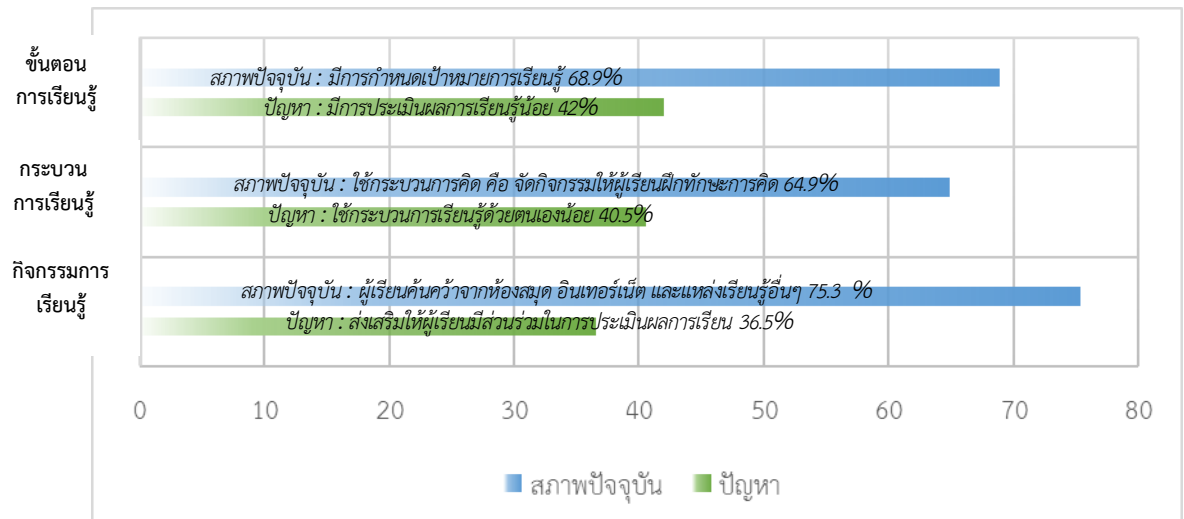
แผนภูมิที่ 4 แสดงสภาพปัจจุบันและปัญหาสื่อ ในกระบวนการเรียนรู้เรื่องสิทธิผู้บริโภค



จากแผนภูมิที่ 4 สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริโภคใช้สื่อออนไลน์ในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภค แพลตฟอร์มที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลสิทธิผู้บริโภคมากที่สุด คือ Facebook สื่อออนไลน์ทำให้เป็นผู้บริโภคที่ได้รับข่าวสารที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าและบริการ ปัญหาที่พบ ข้อมูลในสื่อไม่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทำให้ไม่น่าเชื่อถือ และการรับทราบแนวทางการพิจารณาและชดเชยความเสียหายเมื่อมีการละเมิดสิทธิผู้บริโภคน้อย

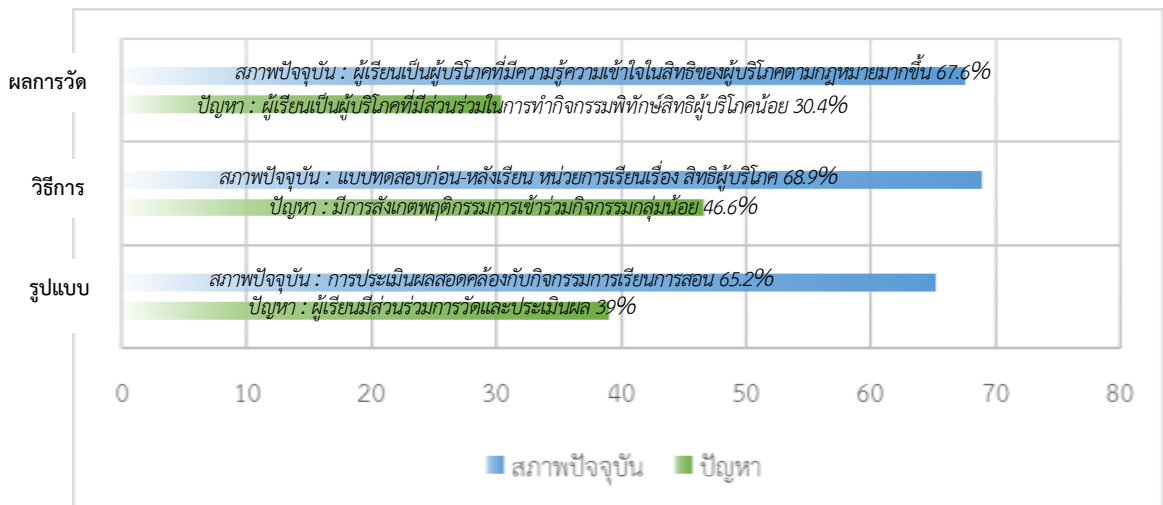
ด้านที่ 5 วิธีการจัดการเรียนรู้

แผนภูมิที่ 5 แสดงสภาพปัจจุบันและปัญหาวิธีการจัดการเรียนรู้ในกระบวนการเรียนรู้เรื่องสิทธิผู้บริโภค



จากแผนภูมิที่ 5 สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ พบว่าการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิด การค้นคว้า ช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้บริโภคที่ปกป้องสิทธิของตนเอง ปัญหาที่พบ นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนน้อย และการให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองน้อย

ด้านที่ 6 การวัดผลและประเมินผล



จากแผนภูมิที่ 6 สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันด้านการวัดและประเมินผลนักเรียนได้ทำแบบทดสอบหลังเรียน ปัญหาที่พบรูปแบบการวัดและประเมินผลส่วนใหญ่เน้นความจำ หรือในกระบวนการประเมินขาดการมีส่วนร่วมจากผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยมีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

1) **ด้านผู้สอน** สภาพปัจจุบันบทบาทของครูผู้สอน พบว่า บทบาทของครูผู้สอนเป็นผู้บรรยายอธิบายเป็นหลัก เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ปัญหาที่พบ บทบาทครูยังขาดการกระตุ้นผู้เรียน และขาดการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติจริง สอดคล้องกับ(Onnang K., 2018)ที่ศึกษาบทบาทครูในศตวรรษที่ 21 กับการเรียนการสอนแบบ Active Learning สรุปว่าบทบาทของครูจากเดิมเน้นการสอนแบบบอกเพื่อให้รู้ เปลี่ยนเป็นสอนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เน้นให้ความสำคัญในเรื่องทักษะของผู้เรียน ครูควรมีทักษะการค้นหาคำตอบตลอดเวลา มีการขยายผลของความรู้ที่นักเรียน สามารถเลือกเนื้อหาที่ทันสมัย เป็นนักประเมินผลที่ดี ใช้เทคโนโลยีสร้างเนื้อหาบทเรียนให้มีความหลากหลาย

2) **ผู้เรียน** สภาพปัจจุบันด้านผู้เรียน พบว่า บทบาทของผู้เรียนมีลักษณะเป็นผู้รับความรู้จากครูผู้สอน ปัญหาที่พบนักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นที่ไม่เพียงพอในการเรียนรู้ อีกทั้งขาดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และนักเรียนไม่ได้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ(Pothiyen K., 2016) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้เพื่อความสุขผู้เรียน พบว่า ครูมีบทบาทสำคัญต่อผู้เรียน ดังนั้นครูต้องหาวิธีการโดยใช้แนวคิด ทฤษฎีทางจิตวิทยาเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนมองเห็นคุณค่าจากการเรียน สิ่งที่เรียนให้ประโยชน์กับตัวนักเรียน ให้นักเรียนมีโอกาสเลือก หรือมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3) **เนื้อหา** สภาพปัจจุบันด้านเนื้อหา พบว่า สภาพปัจจุบันด้านเนื้อหา พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความรู้ มีความเข้าใจเรื่องสิทธิผู้บริโภค 5 ข้อ อยู่ในระดับมาก ปัญหาที่พบ ผู้ตอบส่วนใหญ่ทราบรายละเอียดสิทธิผู้บริโภค 5 ข้อ ในระดับปานกลางสอดคล้องกับ (Supawadee P. and Prakop J. 2018) ที่ศึกษาความรู้ในสิทธิผู้บริโภคที่มีต่อระดับการรู้เท่าทันโฆษณาของเยาวชน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ความรู้ในสิทธิผู้บริโภคที่มีต่อระดับการรู้เท่าทันโฆษณาของเยาวชน 4 ระดับ คือ ด้านความตระหนัก ด้านความรู้เข้าใจ ด้านการคิดวิเคราะห์ และประเมิน เยาวชนส่วนใหญ่มีความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจ มีความคิดวิเคราะห์ และ

สามารถประเมินโฆษณาผ่านสื่อสมัยใหม่ตามสิทธิของผู้บริโภค แต่อย่างไรก็ตามเยาวชนส่วนใหญ่ตระหนักว่าโฆษณาไม่ได้ให้ข้อมูลสินค้าทั้งหมด

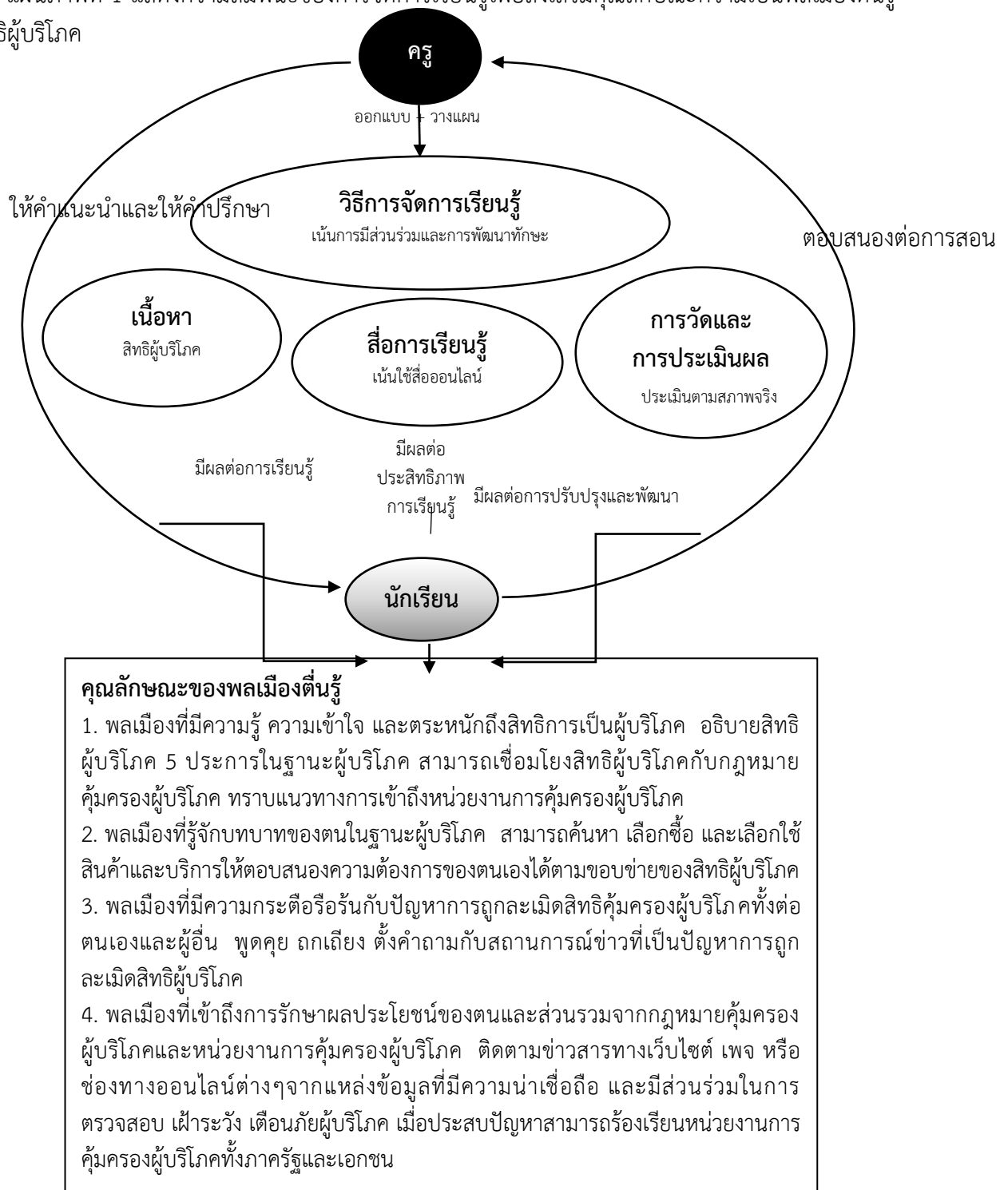
4) สื่อการเรียนรู้ สภาพปัจจุบันด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริโภคใช้สื่อออนไลน์ในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภค แพลตฟอร์มที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลสิทธิผู้บริโภคมากที่สุด คือ Facebook สื่อออนไลน์ทำให้เป็นผู้บริโภคที่ได้รับข่าวสารที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าและบริการ ปัญหาที่พบ ข้อมูลในสื่อไม่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทำให้ไม่น่าเชื่อถือ และการรับทราบแนวทางการพิจารณาและชดเชยความเสียหายเมื่อมีการละเมิดสิทธิผู้บริโภคน้อยสอดคล้องกับ (Ueamornwinitch P., 2019) ที่ศึกษาสื่อสังคมออนไลน์ แหล่งข่าวยุคดิจิทัล พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ได้ก้าวเข้ามามีบทบาทในฐานะแหล่งข่าวจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ แต่ทั้งนี้การเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นแหล่งข่าวนั้น สิ่งที่ควรตระหนักถึงเป็นอย่างยิ่ง คือ ความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลต่างๆที่ปรากฏอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์นั้น ไม่ใช่ข้อมูลที่มีความถูกต้องเสมอไป มีข่าวลือ ข่าวปลอมแพร่สะพัดอยู่มากมายในโลกของสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้นก่อนที่เชื่อข่าวสารนั้นควรมีการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข่าวประเภทอื่นๆควบคู่ไปด้วยเสมอ

5) วิธีการจัดการเรียนรู้ สภาพปัจจุบันด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ พบว่าการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิด การค้นคว้า ช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้บริโภคที่ปกป้องสิทธิของตนเอง ปัญหาที่พบ นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนน้อย และมีการให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองน้อยสอดคล้องกับ (Pothiye K., 2022) ที่ศึกษา Active Learning : การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21ซึ่งจำเป็นที่จะต้องลดบทบาทของผู้สอน แต่เพิ่มบทบาทของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและได้คิดในสิ่งที่ทำลงไปเพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูด้วยการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน จากนั้นก็สร้างองค์ความรู้ขึ้นจากสิ่งที่ได้ลงมือทำนั้นผ่านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การอภิปรายและการสะท้อนคิดเพื่อสร้างความหมายกับสิ่งที่ได้เรียนรู้

6) การวัดผลและประเมินผล สภาพปัจจุบันด้านการวัดและประเมินผลนักเรียนได้ทำแบบทดสอบหลังเรียน ปัญหาที่พบรูปแบบการวัดและประเมินผลส่วนใหญ่เน้นความจำ หรือในกระบวนการประเมินขาดการมีส่วนร่วมจากผู้เรียนสอดคล้องกับ (Gudjudpai S., 2016) ที่ศึกษาการประเมินตามสภาพจริงในชั้นเรียนพบว่า การประเมินตามสภาพจริงในชั้นเรียน เป็นกระบวนการวัดและประเมินศักยภาพของผู้เรียนแบบองค์รวม ผ่านการลงมือปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและมีความหมายต่อผู้เรียน การประเมินตามสภาพจริงสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างการตอบสนองอย่างหลากหลาย และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทั้งความเข้าใจที่กลุ่มเล็ก ทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะทางสังคม และเจตคติ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง การประเมินตามสภาพจริงจะกำหนดภาระงานซึ่งเป็นสถานการณ์ใหม่ที่มีความหมายและผู้เรียนมีส่วนร่วมในบริบทที่หลากหลาย โดยผู้เรียนจะต้องมีการประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะต่างๆ ในการดำเนินงานนั้น การทำงานในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญหรือแก้ปัญหาในงานที่มีความสลับซับซ้อนได้ในอนาคต

สรุปองค์ความรู้

แผนภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านสิทธิผู้บริโภค



จากแผนภาพที่ 1 แสดงถึงความสัมพันธ์ของการจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการหลายด้านซึ่งแต่ละด้านมีความสำคัญเท่ากัน หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้คือตัวครูผู้สอนและนักเรียน การพัฒนาและปรับปรุงองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในการศึกษาครั้งต่อไป

- 1.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการประเมินผลตามสภาพจริงที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านสิทธิผู้บริโภค
- 1.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านสิทธิผู้บริโภคระดับมัธยมปลายและอาชีวศึกษา

References

- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). Designing and conducting mixed methods research (3rd ed.) Thousand Oaks, CA: Sage.
- Foundation for Consumers. (2022). "Consumer Foundation Reveals Consumer Situation in 2021 Encountering SMS Nuisance Issues" Retrieved February 25 2023, from <https://www.consumerthai.org/consumers-news/ffc-news/4667-ffc-consumersituation2021.html>
- Harlap, Y. (2011). Global Citizenship Community of Practice, Centre of Teaching and Academic Growth, NUICEF, and The University of British Columbia. Retrieved February 25 2023, from <http://ctl.ubc.ca/files/2011/05/rctoolbook.pdf>
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/suedujournal/article/view/91833/72018>
- Pothiyen K. (2016). Learning Management for Bringing Happiness to Students. Journal of Educational Science, Silpakorn University, 13(2). Retrieved October 8 2023, from
- Pothiyen K. (2021). Active Learning: Addressing Educational Management Challenges in the 21st Century. Journal of Educational Science, Silpakorn University, 19(1). Retrieved October 10 2023, from <https://shorturl.asia/F7oMK>
- Onnang K. (2018). The Role of Teachers in the 21st Century and Active Learning Pedagogy. Royal Development Science for Sustainable Development: A Compilation of Research Articles and Academic Papers, 2018. 13(2). Retrieved October 11 2023, from <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/2126>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.
- Office of Health Promotion Fund. (2014). Cited in Kantarakorn, Jarasmatthuros, (2017). Patterns and Strategies for Building Informed Citizens: A Case Study of the Power of Children and Youth for Learning in Western Region Communities. (Master's thesis). Silpakorn University.
- Oxfam. (2012). Global Citizenship Guides. Retrieved October 16 2023 from <https://www.oxfam.org.uk/education/who-we-are/global-citizenship-guides>

- Ueamornwinitich P. (2019). Online Social Media as a Source of Digital News. Journal of Electronic Learning Innovation in Distance Education, 9(2). Retrieved October 15 2023, from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/e-jodil/article/view/230540>
- Phomma S., and Jaiman P. (2018). Consumer Rights Knowledge in Relation to Youth's Awareness Level towards Advertisements in Nakhon Si Thammarat Province. Proceedings of the National Conference on Research and Academic Presentation, 3rd edition, "Innovations Transforming the Global Society," Rajamangala University of Technology, Nakhon Si Thammarat. Retrieved October 15 2023, from <https://shorturl.asia/NjzFp>
- Gudjudpai S. (2016). Authentic assessment in the classroom. Journal of Curriculum and Instruction Sakon Nakhon Rajabhat University, 8(23). Retrieved November 19 2023, from <https://jci.snru.ac.th/Files/Article/209-ArticleTextFile-20190901110950.pdf>
- Klangsee V. Woranarakul da., and Sriphan A. (2023). A Study of The current state and The problem of digital citizen skills for phenomenon-based learning management in life and Thai society course at high vocational certificate level. The Journal of Mahachulalongkorn Buddhist Wisdom, 8(5), 43. Retrieved November 18 2023, from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/264540/180533>

